

KOMPETENTNOST RODITELJA ZA RODITELJSKU ULOGU I SOCIOEMOCIONALNI STATUS PREDŠKOLSKOG DJETETA¹

Bašić Josipa

Originalni znanstveni članak

Odsjek za socijalnu pedagogiju
Fakultet za defektologiju, Zagreb

UDK: 376.5
Zaprimljeno: 1. 10. 1993.

Sažetak

Na uzorku od 168 djece od 3 do 4 godine starosti obaju spolova, ispitivan je njihov socioemocionalni status (procjenjivali odgajatelji) i kompetentnost njihovih roditelja za roditeljsku ulogu (procjenjivali roditelji). Rezultati kvazikanoničke korelacijske analize ukazuje na postojanje veza između ta dva prostora, a koje se očituje kroz pet parova kvazikanoničkih faktora.

Zaključak, koji je na razini dobivenih rezultata moguće donijeti, usmjerava na razmišljanja o povezanosti "normalnog" socioemocionalnog razvoja djece uz istovremenu kompetentnost roditelja, odnosno poremećaje u socioemocionalnom razvoju i specifičnu nekompetentnost roditelja.

KLJUČNE RIJEČI: kompetentnost za roditeljsku ulogu, socioemocionalni status predškolskog djeteta

1. PROBLEM

Obitelj, kada su u pitanju predškolska djeca, djeluje u razdoblju kada se još relativno "sirovi materijal" oplemenjuje ljudskim vrijednostima i osposobljava ga se za odgovoran život. Upravo ta rana dob i način na koji se vrši "prijenos" socijalnih vrijednosti osigurava obitelji prioritet među činiocima socijalizacije. Pitati se - tko su roditelji?, koliko je njihova kompetentnost za roditeljsku ulogu?, postaje sve važnije. Kompetentnost je u ovom slučaju moguće promatrati i kao potrebno znanje i kao potrebne vještine i kao osobnost kroz koju roditelj prenosi generacijske utemeljenosti. Prepuštiti socijalizaciju djeteta stihijskom i nedovoljno poznatom "poslu" - roditeljstvu, sve više dolazi u pitanje. Sve je više traženja za iznalaženjem takvih treninga roditelja koji će im omogućiti vlastito snalaženje u roditeljstvu i učinkovitija umijeća u obavljanju tog posla. Ideje da roditelji najčešće ne čine greške namjerno već stoga što ne znaju i umiju bolje, dovodi do pojava različitih treninga za roditelja, kako male djece, tako i djece drugih razdoblja u odrastanju (Gordon, 1987). Takvim razmišljanjima približava se i Toffler (1970) smatrajući da njega i odgoj zahtjevaju znanje i umijeće, koje nema baš svatko. Njegovo razmišljanje ide i dalje, pa on smatra da bi

mnogi roditelji da im se pruži prilika rado odustali od svojih roditeljskih dužnosti ne zbog pomanjkanja osjećaja dužnosti ili ljubavi već zbog jakog pritiska te funkcije koja im je povjerena, a oni se ne snalaze i shvaćaju da su nedorasli svojoj ulozi.

Kompetentnost za roditeljsku ulogu moguće je označiti regulatorom ukupnog roditeljskog ponašanja, koje proizlazi iz percepcije sposobnosti koju pojedinac ima, znanja, vještina i sl. (Gustović - Ercegovac, 1992). Dječji razvoj, u sklopu toga i socioemocionalni razvoj djeteta, moguće je povezati s kompetentnošću roditelja. Naime, imajući u vidu da osjećaj kompetentnosti dovodi do osjećaja zadovoljstva, snage, upornosti, a osjećaj nekompetentnosti do apatije, bespomoćnosti, anksioznosti, okrivljavanja sebe i sl. (Gustović-Ercegovac, 1992) može se promatrati utjecaj različito percipirane roditeljske kompetentnosti na socioemocionalni razvoj djece.

Gledano kroz teorije zadovoljavanja potreba i promatrajući potrebu za samopoštovanjem ili moći (Maslow, 1982, Glasser, 1988) jasno je da svatko od nas pa tako i roditelji upravo kroz svoju roditeljsku ulogu (možda i jedino kroz nju) mogu ostvariti svoju želju (sliku) za moći, postignućem, adekvatnošću, dominacijom, kompetentnošću, sigurnošću, nezavisnošću, slobodom. Maslow (1982) želju za kompetentnošću vidi kao jednu od osnovnih komponenti samopoštovanja, kao jednog od

¹ Ovaj je rad dio znanstvene tematske jedinice "Evaluacija integralne metode u radu s predškolskom djecom i njihovim roditeljima" znanstvenog projekta "Evaluacija modela tretmana mladih s poremećajima u ponašanju".